

تازه‌های کتاب در مورد اقتصاد (۲)

محمد آبیلی*

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مرکز جامعه‌شناسی

Bhagwati, Jagdish N.: , *In Defense of Globalization*; New York: Oxford University press, 2004, 308 pages.

دفاع از جهانی شدن

نشست جنجال برانگیز سازمان تجارت جهانی که در سال ۱۹۹۹ در سیاتل انجام شد، نمایشی از مبارزه شدید بر سر موضوع جهانی شدن بود که در آن منتقدان، همه امور را از سوء استفاده کاری از کودکان گرفته تا مسائلی چون

---

*. محمد آبیلی؛ کارشناس ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی.

محیط زیست، سنخیت فرهنگی و معضلات دیگری که برای ملل فقیر وجود دارد، مورد سرزنش قرار دادند. نویسنده کتاب حاضر که یک اقتصاددان مشهور بین‌المللی است و شهرت و معروفیت وی به واسطه سادگی و وضوح اظهارتش و نیز صراحت و تندى قلمش می‌باشد، چنین بیان داشته‌است که چنانچه مسئله جهانی شدن به شکلی صحیح و مناسب اجرا شود، در حقیقت، قدرتمندترین نیرو برای ایجاد منافع اجتماعی در جهان امروز خواهد بود. وی در باب اقتصاد بین‌الملل، توضیح می‌دهد که چرا نمونه‌های مطرح شده توسط منتقدین جهانی شدن، اغلب آنگونه که به نظر می‌رسد نیست و اینکه جهانی شدن، بسیاری از مشکلات و پیچیدگیهایی که بخاطر آنها، مورد نقد و سرزنش قرار گرفته را ضعیف کرده و یا از بین می‌برد. برای مثال؛ هنگامیکه جهانی شدن به کامیابی و موفقیت در یک کشور توسعه نیافته برسد، به سرعت سبب کاهش سوء استفاده‌های کاری از کودکان و افزایش سوادآموزی خواهد شد؛ چرا که در مواردی که والدین دارای درآمد کافی باشند، فرزندان خود را به مدرسه خواهند فرستاد نه سرکار! نویسنده در ادامه توصیف می‌کند که چگونه رشد اقتصادی - چنانچه با حمایت‌های مناسب همراه شود - نروماً سبب افزایش آلودگی نخواهد شد. باگوتی برای مواجه نمودن خوانندگان کتاب با این موضوع که جهانی شدن سبب نزدیکی فرهنگها می‌شود، اشاره می‌کند که جهانی شدن به سفید پوست‌سازی فرهنگ نمی‌پردازد؛ بلکه به درآمیختگی و اختلاط فرهنگها می‌اندیشد. باگوتی توجیه می‌کند که جهانی شدن، بخشی از راه حل است، نه بخشی از مشکل. به هرکس که مایل است به درک بهتر و وسیعتری از مفهوم جهانی شدن برسد، توصیه می‌گردد، کتاب حاضر را مطالعه نماید.

Bakker, Isabella and Gill, Stephen, *Power, Production and Social Reproduction: Human In/Security in the Global Political Economy*; New York: Palgrave Macmillan, 2004, 256 pages.

قدرت، تولید و بازتولید اجتماعی: امنیت انسانی در اقتصاد سیاسی جهان

کتاب حاضر که توسط مقامات ارشد اروپایی، آسیایی و آمریکایی نوشته شده است، تئوری اصلی و ریشه‌های اقتصاد سیاسی جهان را توسعه می‌بخشد. اگر چه بسیاری از رویکردها و نگرشها حاضر، اقتصاد سیاسی جهان را به لحاظ نظری به شکل دورنمایی از قدرت و تولید و بازار نشان می‌دهد، اما این کتاب، آنچه که طرفداران برابری حقوق زن و مرد از آن با نام بازتولید اجتماعی یاد می‌کنند را به عنوان یک چارچوب اساسی - که بسیاری از اشکال قدرت و تولید و بازارهای موجود، ضرورتاً باید بر آن تکیه نمایند - مورد بحث قرار می‌دهند.

Hira, Anil and Parfitt, Trevor, *Development Projects for a New Millennium*; Westport: Praeger Publishers, 2004, 216 pages.

پروژه توسعه برای هزاره جدید

در آستانه جنگ سرد، مسائل اقتصادی به مرحله جدیدی از اهمیت رسیده‌اند و تلاشهایی که برای توسعه در جهان سوم انجام می‌گرفته است، تغییر یافته‌اند. در موقعیت کنونی تغییرات با نوعی زیاده روی و افراط در روشها، همراه شده است. به عنوان مثال، آنکه چگونه می‌توان عامل جنسیت را در پروژه‌های توسعه در نظر داشت و یا چگونه می‌توان طرحهای مشارکتی را توسعه داد؟ با این همه، تاکنون هیچ نوشته یا متنی نتوانسته است بسیاری از رویکردها و تکنیک‌های جدید مربوط به

طرح‌های توسعه، شامل موضوعات شراکت، جنسیت و ارزشیابی را در برداشته باشد. هیرا و پارفیت، اینگونه خلاءهای جدی را با تجربیات و تدریسه‌های موثر خود در این رشته، می‌پوشانند.

McGrath, Simon and King, Kenneth, *Knowledge for Development?: Comparing British, Japanese, Swedish and World Bank Aid*; New York: Zed Books, 2004, 224 pages.

دانش برای توسعه؟؛ مقایسه کمک‌های ژاپن، انگلیس، سوئد و بانک جهانی

جیمز ولفن سان، رئیس بانک جهانی در سال ۱۹۹۶ اعلام کرد که این سازمان بانک دانش خواهد بود. این عبارت، آغازی بود برای یک مباحثه جدی در باب حمایت‌های مبتنی بر دانش که به سرعت انتشار یافت. کتاب حاضر، اولین تلاش جامعی است که برای تحلیل این مباحثه جدید و تجربه عملی آن صورت گرفت. این کتاب از طریق آزمایش دقیق آژانس‌های (بانک جهانی؛ دپارتمان بریتانیایی توسعه بین‌المللی؛ آژانس همکاری‌های بین‌المللی ژاپن و نیز آژانس همکاری‌های بین‌المللی سوئد) بیان می‌کند که این نگرش و رویکرد جدید به حمایت، چه در تئوری و چه در عمل، چه معانی خواهند داشت. کتاب حاضر متذکر می‌شود که بخش بزرگی از تأکید حمایت مبتنی بر دانش، جهت توسعه و افزایش ظرفیت آژانسها بوده است. علاوه بر این، کتاب مورد نظر این پرسش را مطرح می‌سازد که آیا حمایت مبتنی بر دانش می‌تواند به قاطعیت بیشتر آژانسها درباره چگونگی ایجاد یک تحول و توسعه مثبت، منتهی شود یا خیر.

McGrath, Simon and King, Kenneth, *The Information Revolution and Developing Countries*; Cambridge: MIT Press, 2004, 456pages.

انقلاب اطلاعاتی و کشورهای در حال توسعه

در این کتاب، نویسنده، تحلیلی روشن و مختصر از تغییرات عمده حاصل از انقلاب جهانی اطلاعات ارائه می‌دهد. وی نشان می‌دهد که انقلاب اطلاعات در پویایی جامعه، علایق سیاسی و ساختار اجتماعی ریشه دارد. نویسنده با استفاده از نوآوری در بازسازی استراتژیک به عنوان یک الگو، از روابط میان تغییرات بزرگی که در جهان رخ می‌دهد و گامهای آغازین فرد عملگرهای اطلاعاتی، پرده بر می‌دارد. در واقع ویلسون در کتاب خود نشان می‌دهد که بسیاری از تغییرات ساختاری، انقلاب اطلاعاتی است؛ مانند تغییر حالت از مانکیت عمومی به مانکیت خصوصی. ویلسون الگوی SRS (ساختار بندی مجدد استراتژیک) خود را در سیاست گسترش اینترنت در برزیل، چین و غنا مورد استفاده قرار می‌دهد تا مبارزات و تلاشهای جهان واقعی را که سیاسیون و عملگرها با آنها مواجه هستند، تعریف کرده و آشکار نماید. نمونه‌های از این تلاشها شامل؛ آغاز به کار شرکتهای اینترنتی و شکل دهی استراتژی‌های NGO می‌باشد. ویلسون به شناسایی امکانات متعدد و فراوان موجود برای نوآوری و نیز پیشرفت در کشورهای در حال توسعه می‌پردازد، ضمن آنکه، موانع ساختاری فرهنگی موجود بر سر راه همین کشورها را نیز به خوانندگان نشان می‌دهد.

Floor, Willem M., Faghfoory, Mohammad Hassan, *The First Dutch-Persian Commercial Conflict: The Attack on Qishm Island, 1645*; Costa Mesa, California: Mazda Publisher, 2004, 281 pages.

نخستین اختلاف تجاری هلند و ایران: هجوم به جزیره قشم در ۱۶۴۵

برغم این حقیقت که هلندیها ارتباطی طولانی با صفویه، افشاریه، زندیه داشته‌اند، مدارک و شواهد اندکی از آن زمان باقی مانده‌است. احتمال می‌رود که هزاران سند و مدرک میان دولت ایران و شرکتهای متحد هلندی رد و بدل شده باشد. این امر از بسیاری از ترجمه‌های آلمانی این اسناد، بدست آمده‌است. در حالیکه تنها سی و پنج مورد از هزاران مدرک فارسی زبان، باقی مانده و تنها پنج مورد از آنها، مدارک اصلی بشمار می‌روند، که از میان آنها دو مورد آن نامه‌های شاه عباس اول به شرکت استیتیز جنرال و دو مورد آن به وقایعی که منجر به سومین درگیری تجاری ایران و هلند در ۱۷۱۲ شد، مربوط می‌باشند و یک مدرک باقیمانده عبارت است از یک رونوشت معتبر از نامه‌ای توسط شاه عباس دوم به «ون دیه من». سی مدرک باقیمانده نیز بطور اتفاقی به دست ما رسیده‌است. این مدارک یا در طی جنگهای ناپلئونی به عنوان اوراق مکتوب مورد استفاده قرار گرفتند و یا در بخشی از آرشیو VOC - که در خلال نخستین سالهای قرن نوزدهم آزاد شد - از بین رفتند. وجود اتفاقی این مدارک، که در این کتاب به چاپ رسیده‌است را مدیون یک تاجر آلمانی زبان به نام «ول براند» هستیم که عادت به نگهداری یک کپی از هر مدرک و سندی را داشت و این خود از اهمیت تاریخی بسیاری برخوردار است؛ زیرا وجود هرگونه سند اروپایی در میان اسناد ایرانی، بسیار نادر است. به علت یک طرفه بودن اطلاعات موجود، بازگویی و ذکر تاریخ نیز یک طرفه خواهد بود. از آنجائیکه بیشتر مدارک فارسی زبان مربوط به دوره صفویه در طول تهاجم افغانیها به ایران از بین رفته‌است، آنچه که در این رابطه، موجود و قابل دسترسی است، بسیار اندک می‌باشد. نویسندگان کتاب حاضر، ضمن اهمیتی که به این مجموعه داده‌اند، گنجانیدن مطالب مربوط به این

اسناد را که پیش از این هرگز چاپ نشده را بسیار سودمند دانسته‌اند.

Kaul, Inge... [et al.], *Providing Global Public Goods: Managing Globalization*; New York: Oxford University Press, 2003, 672 pages.

فراهم‌آوری کالاهای عمومی جهانی

کتاب حاضر با شرح مفاهیم اولیه کالاهای عمومی جهانی، این مسئله را مطرح می‌کند که چگونه می‌توان مفهوم کالاهای عمومی را با واقعیات اقتصادی و سیاسی روز منطبق نمود؟ تولید کالاهای عمومی جهانی نیازمند طراحی و نوآوری توسط تعداد زیادی از مجریان متخصص در بخشها و سطوح مختلف می‌باشد. علاوه بر آن چنین تولیداتی به همکاری و همیاری دولتها، جامعه اقتصادی و مدنی و در بسیاری موارد نیز به یک ارتباط مؤثر میان سطوح منطقه‌ای، ملی، ناحیه‌ای و جهانی نیاز دارد. این کتاب در پرتو واقعیات جدید روز، به آزمایش و تحلیل یک سری چالشهای مدیریتی و سیاسی - که در طراحی و اجرای استراتژی‌های تولید و ارزشیابی فراهم‌آوری کالای جهانی دخالت دارد - می‌پردازد. این کتاب پیشنهادهای دربارہ اصلاحات سیاسی برای جهانی تر کردن تولید و سیاست‌گذاریها و تصمیم‌گیریها ارائه می‌دهد. کتاب حاضر در قالب ۹ مطالعه موردی به بررسی اهمیت تولید جهانی از نقطه نظر کشورهای در حال توسعه می‌پردازد. در پایان، کتاب مذکور به ارائه پیشنهادات مهم و بجا درباره چگونگی حرکت در یک مسیر سیستماتیک و طراحی شده به سوی روندی صحیح‌تر و عادلانه‌تر جهانی شدن می‌پردازد؛ به نحوی که منافع همه سطوح و طبقات را شامل شود.

Bello, Walden, *De-Globalization: Ideas for a New World Economy*; New York: Zed Books, 2003, 144 pages.

غیر جهانی شدن: ایده‌ای برای اقتصاد نوین جهانی

در کتاب حاضر این سوال مطرح است که آیا اقتصاد جهانی برای همیشه «بازار مدار» بوده و تحت استیلای شرکتهای چند ملیتی خواهد بود؟ این تاریخچه کوتاه از سازمانهای تقویت کننده جهانی شدن اقتصاد؛ یعنی بانک جهانی، IMF، WTO و... به شکستهای آنان اشاره می‌کند. والدن بل به بازنگری بحران مشروعیت این مؤسسات پرداخته و عقاید اقتصاددانان معروف را تحت بررسی قرار می‌دهد.

World Bank, *Lifelong Learning in the Global Knowledge Economy: Challenges for Developing Countries*; Washington D.C: World Bank, 2003, 167 pages.

یادگیری مداوم در دانش اقتصاد جهانی: چالشی برای کشورهای در حال توسعه

امروزه دانش اقتصاد جهانی، در حال تغییر شکل دادن به نیازها و تقاضاهای بازار کار در جهان می‌باشد. این دانش، تقاضا و نیازهای جدید را در مردم ایجاد می‌کند. امروزه شهروندان نیازمند دانش، اطلاعات و مهارت‌های بیشتری برای انجام دادن فعالیت‌های روزانه خود، نسبت به آنچه در سیستمهای آموزشی رسمی و کلیشه‌ای، کسب می‌کنند، می‌باشند. یادگیری مداوم -از ابتدای کودکی تا بازنشستگی- عبارتست از تحصیل در دانش اقتصاد. این یادگیری به همان اندازه که در جهان توسعه یافته، حائز اهمیت است، در کشورهای در حال رشد نیز حساس و قابل توجه می‌باشد. کتاب حاضر راهنمایی برای سیاست‌گذاران کشورهای در حال توسعه به سوی موضوعات

کلیدی و آموزش در این رشته علمی است و راه‌های را که یادگیری مداوم در آنها صورت می‌پذیرد را به همراه سیستم‌های رشد و توسعه این نوع یادگیری، نشان می‌دهد. نویسندگان این کتاب، ماهیت متغیر و نقش گسترده بخش خصوصی در آموزش و یادگیری در سراسر جهان را مورد بحث قرار می‌دهند و به روشی جامع و کاملاً عملی، سیاست، خط مشی و امکانات مالی موجود برای دولتهایی که در صدد رفع نیازهای جدی و مداوم یادگیرندگان خود هستند را، در نظر می‌گیرند.

McMahon, Gary and Squire, Lyn, *Explaining Growth: A Global Research Project*; New York: Palgrave Macmillan, 2003, 272 pages.

شرحی درباره رشد: یک طرح تحقیقاتی جهانی

کتاب حاضر تلاش می‌کند تا کاملترین و جامعترین ارزیابی رشد در کشورهای در حال توسعه را نشان دهد. بخش اول این کتاب به بازنگری و دستیابی به تجربه‌های قابل قیاس در شش ناحیه مختلف در دنیای در حال توسعه می‌پردازد. در هر ناحیه، مطالعاتی درباره منابع توسعه، بازارها و توسعه، شاخصهای اقتصادی توسعه و نیز اقتصاد سیاسی توسعه، انجام شده است. در بخش دوم کتاب این بازنگری چارچوب مناسبی را برای مطالعات موردی، در کشورهای در حال توسعه ارائه می‌دهد. این کتاب نتایج اصلی تحلیلهای ناحیه‌ای را بطور خلاصه بیان می‌کند و زمینه مناسبی را برای مطالعات و تحقیقات برخی از کشورها، فراهم می‌آورد.

Mohammadi, Ali and Halliday, Fred and Dilley, Patrick, *Iran Encountering Globalization: Problems and Prospects*; New York: Curzon Press, 2003, 320 pages.

ایران در مواجهه با جهانی شدن

کتاب حاضر با نگاهی وسیع، به بررسی وضعیت کنونی ایران در خصوص اقتصاد، داری، سیاست، رسانه‌ها، موقعیت زنان و مسئله مهاجرت، می‌پردازد.

Floor, Willem M., *Traditional Crafts in Qajar Iran, 1800-1925*; Costa Mesa, California: Mazda Publishers, pages.

صنایع سنتی در ایران قاجار ۱۹۲۵ - ۱۸۰۰

کتاب حاضر به بررسی تحول و تکامل صنایع تولیدی در قرن نوزدهم ایران در قیاس با تولیدکنندگان برتر اروپایی، از لحاظ تکنولوژیکی می‌پردازد و درباره روشها و شیوه‌های سنتی مورد استفاده در تولید محصولات ویژه، بحث می‌کند.

پرتال جامع علوم انسانی